

ISTRA

Narodni dom u Trstu
13. VI. 1920.
13. VI. 1936.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

MEDJUNARODNA SITUACIJA I JULIJSKA KRAJINA

Zeneva je ukinula sankcije protiv Italije, ali dalje nije otišla. Nije imala odvaznosti da zadre u pitanje aneksije Abesinije. Stvar je odložena. Negus svojim nastupom nije ni za dlaku pomakao Društvo naroda iz one očajne situacije, u kojoj se nalazi i iz koje nije u stanju da učini bilo šta korisna za Abesiniju i za medjunarodnu pravdu. Italija je ostala neosudjena, ali nije sve. Ona iz toga stanja crpi kuraže za nove prepotentne nastupe i za nove akcije, koje će biti na poznatoj fašističkoj liniji. Ona je tako okuražena slabošću Društva naroda počela da nastupa u ono nekoliko aktuelnih momenata. Njezino držanje prema konferenciji o Dardanelima u Montreuxu u znaku je fašističke bahatosti. Na poziv za konferenciju potpisnica Lokarnskog pakta u Bruxellesu Italija odgovara također na svoj način. Ona nadalje uporno traži, da se poništi Sredozemni pakt između Velike Britanije, Francuske, Turske, Grčke i Jugoslavije i prijeti, da ni po ukidanju sankcija neće stupiti u trgovinske veze s tim zemljama, ako se Sredozemni pakt ne poništi. Po svemu se vidi, da je Italija, time što je u Abesinijom izišla nekažnjena i neosudjena, danas neobično bahata i agresivna i da je njezina opasnost u Evropi veća nego ranije. Ona ne samo da je opasna po tome što sprečava svaku akciju za organizaciju mira, nego se po svemu vidi, da je vrlo agresivna i da neće dugo mirovati. I po nekim se znacima već sada može zaključiti kuda smjera: njezin je put zacrtan na Balkan. Albanija je njezin prag za Balkan i tamo mnoge pojave govore o toj opasnosti.

S tim pretpostavkama treba promatrati i ono što se dogodilo ovih dana između Italije, Austrije i Njemačke. Sporazum između Njemačke i Austrije stvoren je ne samo s punim znanjem, nego i u direktnom dogovoru s Italijom. Hitler i Schuschnigg stvorili su primirje. Anšlus je za neko vrijeme odgodjen, Mussolini je u stanju da sklopi prijateljstvo s Hitlerom i da se ostvari ono, što nije moglo da se učini famoznim sastankom Mussolinija i Hitlera u Veneciji.

Njemačka, koja je poslije ukidanja Lokarnskog ugovora i ulaznja njezinih trupa u Rajnsku oblast, u svojoj vanjskoj politici pokazivala mnoge znakove laviranja i traženja neke alijanse, opredijelila se napokon za Italiju. Velika Britanija, koja je posljednjih godina bila uz Njemačku, pokazala se u posljednje vrijeme neodlučna u nekim pitanjima, koja su interesovala Njemačku. Poraz Velike Britanije u pitanju Abesinije također nije mogao imponirati Hitleru. Francuska pak i poslije pada Laval-a, nije pokazala neku naročitu volju da se izmiri s Njemačkom. Izgledi za to bili su tim manji s obzirom na Rusiju, uz koju je Francuska pod Blumom, iza kojega stoji i komunisti, još jače vezana. I tako Njemačka, izazvavši buku s Danzigom, iznenadno dolazi na javu sa sporazumom Schuschnigg-Papera, koji je Mussolini odobrio i blagoslovio. Otpadaju, dakle, sve one kombinacije, koje su se ozbiljno javljale u novije vrijeme, a koje su govorile o nekim konstruktivnim namjerama Hitlera u odnosu prema Engleskoj, a naročito prema nekim državama iz Male antante i Balkanskog sporazuma. To se sve smatralo vrlo serioznim i izgledalo je kao da stojimo pred jednom novom alijansom, koja bi imala vezati Njemačku, Englesku i jugoistočnu Evropu, ali je sve svršilo drugačije, na iznenađenje ne samo široke javnosti, nego i diplomacije, koja je bila upućena u stvari, koje javnost nije znala. Ostvarila se alijansa fašističke internacionale: Italija, Austrija i Njemačka, a tome se dovlači na želju Mussolinija i Madžarska. Nesumnjivo je to važna stvar sa svakog gledišta, a u pr-

ABESINIJA JOŠ NIJE NI OSVOJENA, NI UPOKORENA

Abesinci se reorganiziraju i počinju gverilskim ratovanjem — Uspješni napadaji na talijanske avijatičare i željezničku prugu

Čim je fašistička Italija proglasila aneksiju Abesinije, automatski su prešli talijanski ratni izvještaji, jer »Abesinija je talijanska i eventualno produženje borbe sa strane Abesinica smatra se kao unutarnja stvar Italije. Abesinski ratnici smatraju se od sada unapred samo razbojnicima«. Tako je po prilici glasilo talijansko obavještenje.

Došla je i Zeneva. Car Haile Selasije se odlučno i dostojanstveno borio za svoju zemlju. Zeneva mu je pljeskala jednoglasno. Ali taj pljesak koji je možda i bio pjesak srca pojedinih delegata, značilo je i neku vrst posmrtnog marša zenevske ustanove abesinske slobode. Jer taj »sinedrium Tartufa«, kako je nazvao skupštinu Društva naroda jedan antifašistički list, nije mogao da dade ni zadovoljštinu, a kamo li pravdu porobljenoj Abesiniji.

Sve je ostalo na pljesku i simpatijama. — To su, valjda, osjetili i oni preostali ratnici u Abesiniji. Sa sezonom kiša počeli su akciju protiv zavojevača. — Ras Imru i još neke manje poglavice počeli su sa borbom, sasvim tim da su sada smatrani »razbojničkim bandama«.

Prva vijest iz talijanskog izvora o njihovoj borbi je glasila:

»26. juna tri talijanska aviona, koja su pošla iz Adis Abebe na jedno važno izvidavanje, spustila su se u zoni kod Lekemija, u oblasti Yolega. — Na svim avionima nalazili su se članovi jedne talijanske misije, i to avijatički general Maglioco, pukovnik Calderini, major Locatelli, inženjer Praso i talijanski misionar Borelo. Pri spuštanju u Lekemiju tamošnje stanovništvo pozdravilo je srdačno dolazak članova talijanske misije. Medjutim, 28. juna jedna banda sastavljena od vojnika bivše redovne abesinske vojske iznenada je napala članove talijanske misije, koji su poslije herojske odbrane morali podleći pretežnom broju abesinskih napadača«.

Dan iza toga su dnevni listovi donijeli sljedeću vijest iz Pariza:

Prema kablogramu koji su danas po podne ovdješnji listovi dobili iz Džibutiја u Francuskoj Somaliji, Abesinci su zaradili uspjeha da prekinu željezničku prugu

između Džibutiја i Adis Abebe i to kod mjesta Modo. Vozovi koji su pošli iz Džibutiја prema Adis Abebi morali su da se vrata.

Sa druge strane prema obavijesti agencije »Radio«, ovaj prekid izvršen je na taj način što su u okolini mjesta Modo Etioplјani dinamičom digli u zrak nekoliko mostova. Ako se ova vijest agencije »Radio« potvrdi, onda je situacija zaista vrlo ozbiljna, pošto su putevi kojima je talijanska vojska stigla u Adis Abebu već prekinuti kišama i abesinskim četama. tako da su se u Adis Abebi trupe dosada snabdjevale jedino željezničkom prugom preko Džibutiја u francuskoj Somaliji. Sada je i ova pruga prekinuta, a ako je prekinuta na taj način što su mostovi porušeni ona po mišljenju stručnjaka neće moći biti opravljena sve dok ne prestane kišna sezona, to jest do septembra ili oktobra mjeseca.

S druge strane prema obavještenjima »Pari Soara« jučerašnji zvanični komunistički talijanski nije potpun, i pored četiri viša oficira koje komuniste spominje poginulo je još preko 30 avijatičara, svega oko 35 ljudi.

Talijani nisu to demantirali. Jedino su javili da je Graziani poslao kaznenu ekspediciju. A šta znači Grazianova kaznena ekspedicija, to znaju Libijci, koji ga zovu »libijska hijena«. Ali Abesinija je veća od Libije, pa neće ni Graziani moći poklati deset milijuna Abesinaca.

Kiše su počele. Pruga je prekinuta, a putovi raskvašeni. Veza sa Adis Abebom je prekinuta, a avijacija će doskora postati potpuno neupotrebljiva.

Graziani je zabranio američkom i ostalim poslanicima u Adis Abebi da se služe vlastitim radio stanicama. To je simptomatično, znači da se boji da svijet ne sazna u kakovom položaju se nalaze Talijani u srcu Abesinije.

Gverilski rat će zadati posla Talijanima. Teško je vjerovati da bi takav rat mogao odlučiti nešto krupnija, ali da će prisiliti Italiju da drži ogromnu vojsku u Abesiniji uz ogroman trošak, to je sigurno. A ako i nadalje budu Abesinci imali uspjeha u svojim prepadima, to

će imati velikog psihološkog uticaja na mase u Italiji, koje su site rata i odricanja i koje vjeruju da je Abesinija potpuno osvojena i umirena.

Momentani politički položaj Mussolinija je odličan. Fašizam je u zenitu. On je dosegao kulminacionu tačku.

Tu kulminacionu tačku je dosegao pobjedom nad Abesinijom. Otrovni plinovi su fašizam popeli u zenit. Ali sa zenita će, logično, trebati ići naniže. — Nije isključeno da će baš Abesinija, preko koje je Mussolini došao do vrhunca svoje moći, biti i uzrokom Mussolinijevom i fašističkom spuštanju.

Svakako — Abesinija nije još ni osvojena ni upokorena, pa će ta tvrda kost donijeti još mnoga iznenađenja.

TRŽAŠKI NARODNI DOM V PLAMENU 13 VI 1920

Ob obletnici 13. julya 1920. leta, ob tej žalostni bilanci našega ljudstva v Julijski Krajini, je naša sveta naloga in dolžnost obljubiti, da bomo skrbeli da naše ljudstvo, ki bje obupen boj, v tem boju ne omahne. Iz okrožnice Org.-prop. odseka Saveza

AMERIŠKI IZSELJENIŠKI LIST O KOLONIZACIJI ABESINIJE Z Jugoslovani iz Julijske Krajine

»Prosveta«, izseljenički dnevnik v Chicagu, prinaša ta le članek na uvodnem mestu.

Iz Jugoslavije poročajo, da Mussolini namerava kolonizirati Abesinijo s Sloveni in Hrvati iz Primorja. Abesinija bo italijanska kazenska kolonija, kamor bodo fašisti pošiljali zločince in inferiorne ali manjvredne ljudi, katere bodo tamkaj »prekuhall« v dobre Italijane.

Naseljevanje Jugoslovani v Afriki se ne more vršiti drugače kakor s »lo all pod sleparskimi pretvezami. Po sodbi italijanskih fašistov so vsi oni primorski Sloveni in Hrvati, ki se nočejo poitalijjančiti, inferiorni ali barbarski, kar že zadostuje, da jih obsodijo na konfinaciju v Abesiniji. Drugim bodo pa lagali, kakšno bogatstvo in sreča jih čakata v Afriki, če se presele tja.

Na ta način bo Mussolini skušal preseliti čim več Jugoslovani v Primorja v Abesinijo, v izpraznjenem Primorju bo

pa naseljeval italijanske fašiste. V Afriki se že zdaj nahaja na tisoče Slovencev in Hrvatov, ki bodo najbrže morali tam ostati.

Tako se bo po besedah milanskega kardinala, ki je prošlo zimo klical Boga in vse svetnike na pomoč Mussolinijevi armadi v Abesiniji, vršila »civilizacija katoliškega križa« v Afriki...

Ameriški Italijani imaju fašistično organizaciju, ki se imenuje »Sinovi Italije« in o kateri se bahajo, da šteje pol milijona članov. Ali te »italijanske snove« kaj skomina, da bi šli v Italijo ali celo v Abesinijo? Niti najmanj! Prav nič ne slišimo, da bi se italijanski fašisti v Ameriki odpravljali domov ali v Afriko, kar bi bila njihova dolžnost, ker so tako zvesti hlapci Mussolinija. Raje so tukaj in rajе tukaj kriče o »veličini« novega »rimškega cesarstva«.

Nam se pa sanja, da Mussolini dela račune brez krčmarja. Njegovo afriško

vom redu zato, jer se konstelacija u Srednjoj Evropi poremećuje i sredjuje drugačije nego što je to do jučer bilo. Nastaje olakšanje za Italiju na Brenneru i prema Beču, a isto tako za izvjesno vrijeme neće više biti govora o Hitlerovoj opasnosti za Trst i Jadran, što je u doba abesinskog rata naročito zabrinjavalo Mussolinija. S time u vezi logično dolazi u pitanje i odnos Male antante, a naročito Jugoslavije prema Njemačkoj i Italiji. Nema nekih znakova, po kojima bi se moglo zaključivati o novoj orijentaciji, ali može se da nova orijentacija naslućivati: Mala antanta ima mnogo razloga da stupa u defenzivu prema toj novoj grupaciji. Ona nije više u stanju

iščekivanja pučeva u Austriji i Anšlusa, nego pred ofenzivom triju ujedinijenih fašizama u neprekidnoj liniji od krajnjeg sjeveta do Jadrana.

Sa našeg stajališta stvar se također pogoršava. Naša situacija općenito je teška, ali ta nova diplomatska i vojnička formacija još će je i otežati. Naš otpor i naše nade nisu se nikada mogle s punim predavanjem i uvjerenjem oslanjati na hitlerovska rješenja, ali i ako takva rješenja nisu bila u skladu s našim idealima, ona su mogla da nam ipak budu od koristi u nekoj krajnjoj liniji i po konzekvencijama. Pritisak Reicha na Beč i Trst bio je kao neizbježno zlo, koje je nosilo u sebi neke

»cesarstvo« je še pena in vsi njegovi imperialistični načrti najbrže ostanejo samo na papirju. Nasilno naseljevanje kolonistov ne pojde tako lahko, če pa pojde nekaj časa, se lahko zgodi, da mu bodo kolonisti v Abesiniji skuhali namesto zaželjene barbarske »civilizacije« rimskega križa — nekaj popolnoma drugega.

ITALIJANSKA »KULTURA« PO NAŠIH VASEH

Podbrdo, julya 1936. — (Agis.) — Od meseca maja je v Groharjevi hiši v Podbrdu vsako nedeljo javen ples — javna pohujševalnica za mladino, kajti drugi teh prireditev ne obiskujejo.

Veliko agilnost kaže tudi železničarski »dopolavor« v Podbrdu s svojimi kinopredstavami. Predvajajo se po većini ljubavni filmi in je udeležba, posebno od strani otrok, zelo velika. Predvajajo se filmi, za katere bi morali otrokom vstop na vsak način prepovedati, a jih celo vabijo. Seveda, vse samo zato, da se pokrijejo stroški, pa naj bo potem karkoli že!

dobre mogućnosti. Ako ništa drugo, a ono svojim depresivnim djelovanjem na dinamičnu snagu fašizma u našem sektoru. Sad to otpada. Otpadaju naše kombinacije i fašizam dobiva na elanu i brutalnosti u Julijskoj Krajini na samom terenu i na bazi za sutrašnje podvige prema istoku.

To ne znači, da treba očajavati. Prisišlene ovakvim činjenicama morat će se na koncu ipak okupiti i ujediniti one snage, koje su vezane jedna na drugu svojim vitalnim interesima ugroženim od medjunarodnog fašizma. Treba da se definitivno vežemo na ta načela borbe u bilo kojoj formi

Beogradska „JAVNOST“ o dru A. Tresiću-Pavičiću

Beogradska „Javnost“ (urednik Niko Bartulović) donosa u posljednjem broju članak o predavanju dr. A. Tresić-Pavičića, pa prenašamo interesantan komentar i radi toga što je potekao iz pera g. Nike Bartulovića, književnika, Dalmatince, dakle čovjeka koji pozna dobro g. Tresić-Pavičića i koji je kvalifikovan da o njemu piše (jer je g. T. P. nama odrekao tu kvalifikaciju).

Tako, dakle, dr. Tresić-Pavičić — ne samo što ostavlja po svojim teorijama sirotu Abisiniju njoj sudbini, već pruža u isti mah Italiji sve moralno opravdanje za bilo koju agresivnu gestu, prema bilo kom malom narodu u svojoj blizini, pa i prema našem!... Jer, g. Tresić-Pavičić nije još tako star, da bi mogao zaboraviti, kojim je argumentima italijanska štampa sve do pred samu godinu dana, opravdavala svoje apete za Dalmacijom? I zar nisu to bili isti ti argumenti »rimskih tradicija, naslijeđa imperija, pojednostavljenja jezika, eliminiranja manjih i za život nesposobnih naroda, te demografske nužde« itd?... Zar je bilo ma i jedne uvrede ili nipoštavanja, što ih je italijanska štampa upotreblila prema Abisini, a da do pred samu godinu dana nije obilato obasipala njima i Srbe i Hrvate? Zar svaka druga reč o nama nije bila, da smo »varvari, robovi, seljačke horde, oskvrnutelj rimskih spomenika, svinjari koji su stigli sa planina« itd.?... I zar se sve to neće još jedanput ponoviti, čim se bude smatralo da je stvar u Africi osigurana, pa da treba da se nastavi »imperijalistička nužda«, kojoj dr. Tresić tako veličodušno metaniše? I konačno — zar taj isti Rim već danas našu manjinu u Julijskoj Krajini ne tretira na način da se njihovo jezik — dakle i jezik dra Tresića zatire kao varvarski, pa im se čak i hrvatska imena sa grobova brišu?...

Mogli bismo sa dr. Tresićem polemizirati i sa opšteg i načelnog gledišta; ali čemu — kad je to već davno učinio dr. Tresić sam, onaj iz boljih vremena! Čemu da mi pobijamo Tresićevu glorifikaciju sile i diktature, kada to čini svaki redak njegovog najboljeg književnog dela »Finis Reipublicae« — makar da se tada radilo o pravom Cezaru, a ne o g. Mussoliniu? I čemu da mi pobijamo »božansko pravo Rima na potčinjavanje malih naroda«, kada je to učinio dr. Tresić sam, glorifikujući herojsku borbu starih Ilira protiv tog istog Rima, u romanu »Sudbina Izdajice«, kojim je imenom okrstio baš onog, koji se toj rimskoj sili priklonio? I rašta da trošimo reči oko utvrđivanja najsvjetlijih prava na svetu, prava na slobodu domaćeg praga i jezika, te poštovanja obaveza i ugovora, kad je dr. Tresić čitav svoj današnji renome, pa i titulu »Eccellenza« dobio samo zato, što je u bečkom parlamentu tako govorio, a ne ovako kako govori sada kroz usta g. Urbanca-Urbani?

I sad, pošto je svojim trščanskim predavanjem, vlastitom rukom napravio »autodafe« od svih svojih slobodarskih stihova i od čuvenih svojih protutiranih govora, — u ime čega još može da govori dr. A. Tresić-Pavičić? U Italiji je on zaista imao prijatelja, ali to je bilo zbog slobodarskog duha »Finis Reipublicae«, pa je jedan od tih bio i Guglielmo Ferrero, najveći protivnik fašizma i imperijalizma. I takvo prijateljstvo je g. Tresić zamenio prijateljstvom g. Urbanca-Urbani, jednog našeg renegata (pravo mu je ime Urbanel), koji je došao do položaja tako, što je progonio našu manjinu, svoju rođenu braću u Istri, a čija literarna vrednost je takva, da čovek od ukusa nebi smeo ni da mu dozvoli da piše o njemu. Medjutim dr. Tresić se je zbog »pohvala« takvog lumenca, odrekao ne samo Ferrera, nego i najsvjetlijih umova čitavog sveta, pa i opšteg raspoloženja čitavog našeg slobodarskog naroda.

Kadaće se: »Chacun à son gout«. Ali nama je ipak duboko žao, ne samo imena dr. A. Tresić-Pavičića, već i činjenice da je i taj glas došao baš otda otkud je najmanje smeo da dodje, — sa našeg primorja...

Kako izpolnjuje Italija svoje obveznosti

1. junija, t. l. je izšiel dekret ki zagotavlja Abesincem popolno versko svobodo in spoštovanje njihovih šeg in navad. V istem mesecu pa je »La Correspondenza« prinela vest, da je Osrednji protibogokletni odbor v Veroni, ki stoji pod častnim predsedstvom samega italijanskega kralja in novega abesinskega imperatorja Viktorja Emanuela III., proglasil pristojnim činiteljem da naj bi se iz topov, ki so jih zaplenili Abesincem, slil spomenik Kristusu Kralju kot Bogu vojsk, da bi ohranil blagoslov nad fašistično Italijo in njenim Dučejem ter da bi tako popravi heretična bogokletstva, ki so skozi stoletja držala te nazadnjaške narode v poganstvu, nekulturnosti in barbarstvu«. Minister za kolonije Caroselli je že potrdil prejem tega predloga, po katerem naj se bi na trgu v Adis Abebi postavil spomenik Kristusu Kralju kot simbol proti bogokletni herezi črnega plemena, ki bo doslej tam vladalo in je obljubil, da bo ta načrt izvedel, čim bodo splošne okoliščine to dovolile.

FAŠIZAM NE MOŽE BEZ RATA

Borba za mir jest borba protiv fašizma

Od Pripremnog odbora za Ženevski Kongres primili smo slijedeći članak s molbom da ga uvrstimo u naš list.

Abesinski rat, koji je vodila jedna fašistička zemlja protiv jedne slobodne države u Africi, podijelio je svijet na dva tabora. Jedni su odobravali taj pot-hvat, drugi su osuđivali upoče svaki oružani sukob, a naročito bezrazložni napadaj u otimačke svrhe. Jasno su se ocrtała dva fronta: front fašističkih i front demokratskih zemalja.

Fašističke zemlje grozničavom žurbom pripremaju rat. To dokazuje osim abesinskog rata; strahoviti tempo naružavanja svih tih fašističkih država.

Fašizam tjera u rat. On ga mora započeti. Jeli to fraza, ili se iza toga krije strašna istina koju ćemo doskora osjetiti i na sebi, ako se prije toga ne slože snage mira i ne spriječe rat.

Jedna od metoda fašizma za izmirenjem ekonomskih i klasnih suprotnosti je stvaranje osjećaja narodne »zajednice«, jedinstva u narodnim težnjama.

Odatle slijedi pojačani nacionalizam, redovito u formi šovinizma i mržnje na druge narode. Stvara se dakle važan psihološki preduvjet rata. Masu zasljepljuju nacionalnom i rasnom mržnjom nije teško povesti u rat. To fašizam znae.

Ali unatoč narodne zajednice (»Volksgemeinschaft«) ekonomska kriza sve je jača, bijeda i nezaposlenost širokih narodnih slojeva sve je veća, dok se dividende i zarade tvorničara, a naročito tvorničara oružja naglo povećavaju. S jedne strane nagomilana ratna sredstva treba potrošiti da ostane osigurana zarada, a s druge sve veća opasnost koja prijete fašizmu od nezadovoljnih, tjera ga da poduzima nešto čime bi i jedno i drugo zadovoljio. Rat je za fašizam najprirodniji izlaz iz tog stanja. Osim što će industrija zaraditi i što će se vojska nezaposlenih ratom smanjiti, što će se interes i mržnja naroda vratiti na drugu stranu, postoji mogućnost da se zauzmu nove zemlje, da se suvišak kapitala i radne snage plasira na nova tržišta i da se iscrpljivanjem osvojenih krajeva olakša beznađni ekonomski položaj kod kuće. Za ilustraciju svega toga može da najbolje posluži rat s Abesinijom.

Italija je prva uzagala u rat. Na redu su ostale zemlje sa fašističkom upravom. Veći dio pučanstva tih zemalja mora se

već sada zadovoljiti surogatima za hranu i odjeću; fašistička djeca, mjesto da uče i da svoje slobodno vrijeme provode u igri i obrazovanju, po cijele dane marširaju i vježbaju za rat. Sve je prožeto ratničkim duhom, duhom barbarstva i mržnje.

Što pretstavlja dakle fašizam sa svojim ratnim priprema za pučanstvo tih zemalja: Glad, nasilje, prisilno muštranje i zaustavljanje kulturnog razvitka pojedinaca i čitavog naroda.

Što pretstavlja fašističke pripreme za Evropu i cijeli svijet? Novu, još strašnju opasnost od nedavne prošle, novo barbarstvo koje će uništiti ono najsve-tije što je dala evropska kultura. Novi duh, duh obožavanja fizičke sile i nasilja, duh strasne mržnje na svijet, duh slijepog bijesa prema napretku, dolazi iza granica fašističkih država i čini da se svaki kulturni čovjek mora zabrinuti i ozbiljno se prihvatiti rada oko očuvanja mira. Mir je smrt fašizmu!

Mir za fašizam znači ugušenje u suprotnostima koje ne može riješiti. Zato svako produljenje mira, svako zaustavljanje fašizma, da ne udje u rat, znači za nj jedan djelomičan poraz u vlastitoj zemlji. Zato ne dajmo fašizmu da produljuje svoji život ratom, već ga prisilimo da se uguši u vlastitoj krvi. Borba za mir ujedno je borba za demokraciju, a protiv fašizma.

— D. F.

MUSSOLINI NEGDAJ IN DANES!

»Tu zremo u obraz neki Italiji, nacionalni, konzervativni, klerikalni, ki zahteva da naredi meč zakon, in armado šolo naroda. Mi smo predvideli to perverzno in zato nismo presenečeni nad njo. — Toda tisti, ki mislijo da je ta premoč militarizma znak moči, se strahovito motijo. Močni narodi nimajo potrebe udajati se takim bedastim orgijam, nad kakršnima sedaj italijanski tisk v besnem radovanju yriska. Močni narodi imajo gotov čut za zmernost, Italija, nacionalistična in militaristična, kaže da ji manjka tega čuta... Tako pride potem, da se mizerna zavojevalna vojna poveličava kot rimski triumf«. **BENITO MUSSOLINI** (»Avantia« 1913)

PTUJSKI AKCIJSKI ODBOR ZA MLADINSKI MIROVNI KONGRES V ŽENEVI

Ptuj, 12. julija. — V četrtak 9. tega meseca smo organizirali v Ptuj akcijski odbor za mladinski mirovni kongres v Ženevi. Ponosni smo, da se je združila v delu za mir ogromna većina ptujске mladine in da so se udeležili našega prvoga sastanka tudi organizirani člani nemške mladine. V odboru sodelujejo člani desetih mladinskih organizacija. — Konstituirali smo se sledeče:

Predsednik: Jerin, stud. vet., član kluba Jugoslovenskih akademikov.

Tajnik: Drogenik, stud. gymn., član Ferijalnega Saveza.

Blagajnik: Kafol, stud. gymn., član sokolskega naraščaja.

Odborniki: Peric, pravnik, predsednik društva primorskih emigrantov »Gorice«. Cestnik, privatni nameščenic, član ptujскеga pododbora Zveze kmečkih fantov in deklet; Klep, delavec, član Narodne strokovne zveze; Hrenič, delavka, članica Splošne strokovne zveze; Beljak, stud. gymn., predsednik Ferijalnega Saveza; Špat, uradnik, tajnik športnega kluba Drave; Mikeluc, delavec, tajnik vzajemnosti; Rusjan, stud. gymn., predsednik Skavtov.

Ponovno bomo povabili k sodelovanju še nekatere organizacije, ki doslej radi tehničkih ovir niso v našem odboru. Na prvem sestanku smo sklenili, da bomo organizirali mirovna predavanja po vseh društvih, ki sodelujejo v našem odboru, dalje mirovno akademijo, na kateri bomo izvolili delegata za Ženevo. Na vidiku imamo tudi nogometno tekmo med ptujskim športnim klubom, tekmo kmečkih fantov in deklet, koncert v mestnem parku, cvetlični dan, vpričoritev drame iz svetovne vojne, i t. d. Čisti dobiček vseh prireditelj je namenjen za delegacijo v Ženevo.

V petek 10. tega meseca smo sklicali sastanak našega pokroviteljskega odbora za mir. V ta odbor so bili povabljeni vsi važnejši predstavniki ptujskega javnega življenja. V kolikor so se odzvali vabilu, so v odboru sledeči: g. dr. Remeč, župan; g. in ga. Jerše; g. Kveder; ga. Lešnikova; ga. Orožnova; g. dr. Senčar; g. dr. Sluga; ga. Šalamunova; g. dr. Visenjak; ga. Vreckova. — Ponovno vabimo tudi druge, ki so bili povabljeni ter ta večer zadržani.

PRIRODNI PRIRASTEK PREBIVALSTVA JULIJSKE KRAJINE PADA

Po statističnem mesečniku, ki ga izdaja centralni urad za statistiko v Rimu, smo povzeli, da prirodni prirastek prebivalstva v Julijski Krajini v zadnjih letih pada.

Dočim je znašalo leta 1934. število živorojenih v vsej Julijski Krajini in Zadrski pokrajini 18.453, število umrlih pa 11.823, tako da je bil prirodni prirastek 6630, je bilo v letu 1935 res sicer nekaj več živorojenih, namreč 18.986, zato pa je bilo število umrlih veliko večje, 12.674, tako da je znašal prirodni prirastek samo 6312. Prirastek pa je dejansko še manjši, kajti v gornjem številu niso všteti vojaki in delavci, ki so v tem razdobju padli ali umrli v Abesiniji.

Za posamezne pokrajine veljajo ti podatki: Goriška pokrajina 1934: 3961 živo rojenih, 2502 umrlih, prirastek 1459, leta 1935: 3818 ž. r., 2638 u., pr. 1180; Puška pokrajina: 1. 1934: 6604 ž. r., 3590 u., pr. 3014, 1. 1935: 6802 ž. r., 3848 u., pr. 2754; Reška pokrajina: 1. 1934: 2046 ž. r., 1325 u., pr. 721, 1. 1935: 2217 ž. r., 1378 u., pr. 839; Tržaška pokrajina: 1. 1934: 5136 ž. r., 4056 u., pr. 1080, 1. 1935: 5376 ž. r., 4366 u., pr. 1010; Zadrška pokrajina: 1. 1934: 706 ž. r., 350 u.,

pr. 356, 1. 1935: 713 ž. r., 444 u., pr. 269.

Tudi prvih pet mesecev leta 1936 izkazuje nadaljnje nazadovanje nasproti odgovarajočim mesecem 1. 1935. V vsej Julijski Krajini in Zadrski pokrajini je znašal prirodni prirastek v mesecih januar—maj 1936 2072, v istih mesecih 1. 1936 pa samo 2005. Tudi pri tem niso vpoštovani mladeniči iz Julijske Krajine, ki so končali svoje življenje daleč od svojega rojstnega kraja v Vzhodni Afriki.

Pripomniti moramo, da je bil padec prirodnega prirastka med letom 1934 in 1935 značilen za vso Italijo, saj je znašal v prvem letu 429.627, drugem pa samo 402.745. V prvih mesecih 1936 pa izkazuje prirodni prirastek celotne Italije v nasprotju z Julijsko Krajinno povišek: v prvih petih mesetih 1. 1935 je bila razlika med živo rojenimi in umrliimi 161.616, v odgovarajočih mesecih tekočega leta pa 175.582. Lani je znašal prirastek v tem razdobju za vso Italijo, 3,8 letos pa 4,1 od tisoč. V Julijski Krajini pa je odtisoček dalje padel. Po dosedanjih podatkih pa tudi ni nobenega znaka, ki bi kazal na kako izpremembo na boljše.

BARBA RIKE NADOPUNJUJE SVOJU IZJAVU NA NAPADAJE G. DRA ANTE TRESIĆA-PAVIČIĆA

U sušačkim »Primorskim novinama« od 11 o. mj. nadopunio je barba Rike, svoju izjavu na napadaje g. dr. Ante Tresić-Pavičića. Ta izjava glasi:

Gospodin dr. Tresić ističe u »Primorskim Novinama« moju mržnju na Italiju. Ja Italiju ne mržim, ali za lijepe oči Italije ne mogu zaboraviti Istru, njezine mučenike i njezinu patnju. U ostalom g. dru Tresiću nije ni do moje slave ni do moje mržnje, on nije znao kako da upozori naše općinstvo na drugi svezak Urbanijevih »Scrittori Jugoslavi«, pa je uzео ovaj lijepi put. Svakako je htio da se za tu knjigu znae, — jer kako mi neki prijatelj veli — u tom se drugom svesku na prvom mjestu govori o dru A. Tresiću—Pavičiću. Taj drugi svezak nije štampan ovih dana, već 1935, i to ne u Rimu, Milanu ili Torinu, nakladom neke velike talijanske knjižare, već nakladom Schönfelda u Zadru, jer nakladnik računa prodajom po našem primorju. Neka je zadovoljeno mahnitij trci za slavom dra Tresića, i eto ja objavljujem urbi et orbi: čuj, narode, ovkraj i onkraj Jadrana, u drugom svesku »Scrittori Jugoslavi« govora je o dru Anti Tresić-Pavičiću. Ecco lo servito!

U stavci gdje se govori da su Istrani dodijali u Zagrebu, pa je valjalo seliti u Split itd., to se sve odnosi na mene, jer sam ja jedini iz Zagreba došao u Split na poziv »Jadranske straže«. U Zagrebu nisam nikome dodijao, već sam predano radio kod »Jug. Maticе« za svoj narod, a kod »Straže« radio sam opet predano i savjesno sve do kraja 1932 godine. Iako nisam više u »Straži«, ne lijenčarim i ne krađem Bogu dane, već radim kao predsjednik »Jugosl. Maticе« i »Istre« u Splitu, i to neka g. dr. Tresić znae bez honorara. Nisam stvoren da muktešim i da se gradim velikim rodoljubom itd. To sve ostavljam diplomatima dru Tresiću. Da nastavim bio bih prisiljen da skinem rukavice i da progovorm Tresićevim finim rječnikom a to neću rad svojeg obraza.

U Splitu, 8. jula 1936.

Rikard Katalinić-Jeretov

VELIKI LJUDI

o Tresićevoj konferenciji u Trstu

U posljednjem uodniku smo bili kazali da je podvig g. A. T. P. za nas likvidiran. Medjutim smo pronašli u »Primorskim novinama« ove reke, pa ne možemo a da ih ne prenesemo u ovu rubriku. Iz uodnika prebacili smo g. A. T. P. u šaljivu rubriku, a i to znači — likvidaciju, ba rem za tako velikog čovjeka kao što je g. A. T. P.

Bernard Shaw: Neizmerno sam sretnan, što se nalazim na istoj liniji s Milordom Tresićem Pavičićem.

Paul Bourget s drugoga svijeta: Aa što me onaj hrvatski kmet plate u svoje polemike, kad se zna, da za mene počinje čovjek tek kod baruna Uostalom mene je kritika proglasila pokojnim već poslije je mog romana »La terre promise«. a to je bilo još prije prvog talijansko-abesinskog rata.

Kramarž: Pametno je govorio onaj Tresićev Sprachrohr Urbanac, samo bi trebalo znati, da li Talijani čine u svojoj duši kakvu razliku između Abesinaca i nas Čehoslovaka i naše braće Jihoslavena!

John Bull s ulom u ustima: Htio bih znati, koliko će koristit donijeti ona Tresićeva konferenca talijanskoj slatnoj podlozi.

Mussolini: (kad je bio za onu konferenciju): E chi è quel cozo?

Urbanac: Tresić je rekao, da je moje ime na — ac latinske dezinence To pak nije ni meni sasvim jasno. Zar su sve hrvatske imenice na — ac latinskooga korjena? Dubito!

Roosevelt: Mister Tresić? Pa — znamo mi njega. Dok je bio u Washingtonu, uvijek je govorio: time is money!

Admiralski klobuk — onaj is Puls: I kad pomislim, da sam ovu vragometnu glavu imao ja pod sobom!...

Schuschnigg: I mi smo toga čovjeka 1914 zatvorili! Je bogme ne znam zašto!

Car Lazar: Ljude je zvao na Kosovo, a kad Talijani udjoh u njegov rođeni Hvar, ode on u — Madrid!

Khuen Hedervary is oblaka: Gut gebrüllt, der Kern, allein ich möchte wissen, w. v. — — ?

Jozua Frank is limba: Ja uvijek govorila: prafa frankovac menja dlaka, aber čud nikada!

Njegova Ekselencija: Kad me ne slave kao Nazara u Pragu, ni kao Begovića u Parizu, nek se o meni čuje u Trstu. Glavno je da se o Tresiću govori i piše. Aut Tresić — aut nihil!

Finis.

GLASOVI TALIJANSKE ANTIFAŠISTIČKE ŠTAMPE

IZJAVA NEGUSA HAILE SELASIJA TALIJANSKOJ ANTIFAŠISTIČKOJ ŠTAMPI

Antifašistički novinar Sergio Ala bio je u Zenevi primljen od negusa. Haile Selasije mu je izjavio:

»Zadovoljan sam što sam sreo jednog od onih Talijana, koji osuduju napadaj na Abesiniju i koji se bore protiv rata.

Dobro znam da većina talijanskog naroda nije htjela rata i da ne mrzi Abesiniju. Talijanski narod je bio prevaren i prisiljen na rat.

Niti najmanje ne mrzim talijanski narod. Razgovarao sam osobno sa mnogim talijanskim zarobljenicima, koje su uhvatili moji vojnici. Bio sam izdao nalog, da se s njima postupa čovječno; ne kao sa neprijateljem, već kao s ljudima. Svi oni su mi izjavili, da nisu fašisti i da su ih vlasti obmanule govoreći im, kako ih abesinski narod čeka kao prijatelje osloboditelje i da će u Abesiniji naći blagostanje i bogatstvo.

Da nam otme slobodu fašizam je upotrebio iste nasilničke metode, koje je upotrebio da uzme slobodu talijanskom narodu.

Mi ćemo nastaviti borbom dok ponovno ne steknemo slobodu.

Negus je zamolio Sergija Alu da pozdravi u njegovo ime sve talijanske antifašiste.

Giustizia e Libertà.

ZANIMLJIV TELEGRAM FARINACCIJEV.

U protestnom telegramu zenevskom fašiju radi hapšenja fašističkih novinara Farinacci je rekao:

»Iskustvo bi moralo već jednom da nauči ljude kako se ne može niti okovima, niti zatvorom ugušiti legitimnu indigniranost naroda boraca i junaka.

Čudna sentenca u ustima čovjeka, koji već deset godina vlada pomoću okova i zatvora.

Giustizia e Libertà.

FAŠIZAM I AUSTRIJA.

Treba pogledati realnosti u lice i uvjeriti se, da postoje dva glavna fašistička režima i da se oni moraju uzajamno braniti. Njih treba afrontirati kao neprijatelje u obranu ostalih zemalja sa socijalističkom ili demokratskom vladavinom. Treba da se Francuska uvjeri, kako ona neće nikada uspjeti razdvojiti Mussolinija od Hitlera uza sve svoje koncesije, i mora da izvuče iz toga konzekvence.

Kako?

Treba početi oduzimati protekciju manjim diktatorijima, koji su se nametnuli austrijskom narodu i treba ponovno stvoriti Austriju, u kojoj bi vladao narod. Treba svršiti sa podržavanjem Mussolinijevih podviga i avantura zlatom....

Avanti.

AFRIČKE NADNICE.

Com o, jula 1936. — Da barem donekle steknete pojam o stanju radnika u »imperialnom« režimu, javljamo vam slijedeće brojeve o radničkim nadnicama, o kojima smo se osobno uvjerili.

U »Tintoria Comense« prošle sedmice su očevi obitelji donijeli plaću u iznosu od 22 lire. Mladi radnici su dobili sedam (i slovom: sedam) lira za cijelu sedmicu.

Ovi nesretnici rade dva ili tri dana sedmično, ali — nevjerojatno ali istinito — obustave na plaću računaju im za svih šest dana.

Il Nuovo Avanti.

ROPSKE NADNICE U ABESINJI.

Fašistički poslanik Racheli, vođa talijanske trgovačke misije u Abesinije, izjavio je dopisniku fašističkog lista »Stampa«, da je pokraljevska vlada u Abesiniji izdala naredbu da nadnice abesinskim radnicima ne smiju preći 3 (slovom: tri) lire dnevno. U isto vrijeme je poslanik Racheli izjavio, da su cijene živežnih namirnica obično više nego u Italiji.

Ropstvo koje ne treba komentirati.

Il Grido del Popolo.

U ISTOČNOJ AFRICI BOLESTI DECIMIRAJU VOJNIKE I RADNIKE.

Po talijanskim službenim statistikama umrlo je u mjesecu junu u Istočnoj Africi od bolesti 220 vojnika i 50 radnika.

Tražimo bezodvlačni povratak naše braće iz Istočne Afrike!

Il Grido del Popolo.

OSUDA TRŠČANSKIH KOMUNISTA.

Trst, jula 1936. — Iz Rima nam javljaju za osudu pred Specijalnim tribunalom dvanaestorice trščanskih komunista, koji su lanišnje godine bili uhapšeni radi proturatne propagande. Kako Specijalni tribunal radi u posljednje vrijeme u potpunoj tajnosti, nismo mogli doznati nego imena slijedećih osuđenika:

Porro na 12 godina robije, Buzanić 8 godina, Konig 5 godina, Brnobić 4 godine, Šemić 2 godine, Buzanić i Konig su već po drugi put pred Specijalnim tribunalom. Buzanić je već do sada izdržao kaznu od 6 godina robije.

L'Informateur Italien.

V ŽAVLJAH PRI TRSTU

DELAJO VELIKO ČISTILNICO MINERALNIH OLJ

Že štiri mesece je tega, ko so pričeli z gradnjjo zelo velike in obsežne čistilnice min. olj v Žavljah. Preje, pred leti je bila tam tovarna za olje, ki so jo potem zaprli. Prostor, ki ga bo zavzemala ta tovarna je dolg 1 km in bo segal od bivše postaje pa do vile Banelli. Ze sedaj dela na terenu 700 delavcev. Njih štjevo pa se bo s časom povečalo na 1500. Čistilnica bo last družbe »Societa Aquila« in dela izvršuje S. A. Tecnico Industriale. Dela bodo končana konec tega leta ali v začetku prihodnjega. Tovarna bo lahko predelala na leto 280.000 do 300.000 ton surovega olja. V zalogi bo imela do 110.000 ton petroleja, to je pe-

tina vse italijanske zaloge sploh, ki lahko zadostuje za dva meseca in pol za vso Italijo. Pri morju bodo zgradili 415 m dolg pomol, v katerem bodo pristajale tudi največje 20.000 tonske ladje za petrolej. Cevi bodo vzdane v pomol in po teh bodo spravljali petrolej in druge derivate na ladje. Tovarna bo imela tudi lastno proggo za natakanje v petrolejske vagone in druge priprave. Poleg raznih zgradb, strojnic itd. bo imela skupno 70 bazenov za shranjevanje tekočin. Za ves obrat bodo porabili 65 km cevi. Kot vidimo iz števk bo tovarna zelo obsežna. — (Agis).

ŠTEVILKE, KI GOVORE...

Trst, junija 1936. — (Agis). — Iz seznama, izdanega od trgovske fašistične zveze v Milanu, ki navaja konzum kruha in živilskih potrebščin, je razvidno tole: da je padel konzum kruha od januarja 1934 do januarja 1935 za 18 od sto, ostalo za 5 od sto, do maja 1935 za nadaljnjih 1 od sto, ostalo za 1 od sto, do junija 1935 za 9 od sto, ostalo za 4 od sto, do julija 1935 za 7 od sto, ostalo za 14 od sto, do avgusta 1935 za 18 od sto, ostalo za 12 od sto.

Iz gornjega je razvidno, da se je konzum kruha zmanjšal v teku dobrega leta za 53 odstotkov, konzum ostalih živilskih potrebščin pa za 36 odstotkov. — Kakšen mora biti potem padec od lanskega leta na letošnjega, saj so se v teku tega leta cene vsem živilskim potrebščinam dvignile, razmere pa poslabšale. To potrjuje tudi seznan o nalezljivih boleznih, ki dokazuje, da zdravstvene razmere italijanskega ljudstva leto za leto pešajo, in sicer: v letu 1935 je bilo 5.000 slučajev obolenja na ošpicah več kot v letu 1934, dalje 2.875 slučajev škarklatine, 2525 slučajev noric in 4.778 slučajev obolenosti na tifusu več kot v letu 1934. Iz tega je razvidno, da so se v teku leta 1935, dvignile nalezljive bolezni za 15.178 slučajev.

Nasprotno pa kaže seznam o stanju italijanske industrije in sploh večjih podjetij, in sicer za 23 podjetij z milijonskimi glavnici, da so v letu 1935 izplačali skupno 23 odstotkov več za dividende kot v letu 1934.

Za nas so te številke le v toliko zanimive, v kolikor zadevajo našega človeka in njegovo gospodarstvo. Potrjujejo pa nam žalostno stanje razmer, ki jih naš list neštetokrat opisuje.

ZOPET DVE NESREČI Z RAZSTRELIVOM

Skoro ne mine teden, da se ne bi zgodila kaka težja nesreča z razstrelivom, ki je ostalo še od vojnih časov. Skoro redno zahtevajo te nesreče žrtve posebno iz vrst mladine. Tako se je zgodila nesreča pretekli teden na Krajskem vrhu, severno od Kobarida. Alojzija Skubin iz Ravni je našla staro granato in jo je hotela odpreti. Pri tem je prišlo do eksplozije, ki je ubogo Alojzijo raztrgalo. Druga taka nesreča se je zgodila v bližini Opatjega sela. 9letni N. Kočić je hotel premakniti staro granato, ki se je nenadno razpočila in ga ubila.

9letni Alojz in 9letni Vladimir Pahor, ki sta mu pomagala, sta bila težje ranjena in prepeljana v Gorico (Agis).

NESREČA Z MOTORNIM KOLESOM.

Dne 27. pret. meseca se je zgodila na križišču ceste Gorica—Nanos težka nesreča. 30-letni Ivan Ferjančić je peljal na motornem kolesu 26-letno Franciškovo Mislej. Zaradi prehitrega okreta na križišču je kolo zadelo ob vojaški voz 17. regimenta, ki je nastanjen v Ajdovščini. Ferjančić je tako nesrečno padel, da si je zlomil levo stegno, ki mu je izstopila, in dobil je tudi pretres možganov. Mislej pa je dobila le neznatne praske. — (Agis.).

ITALIJA IMA ČEZ 43 MILJONOV PREBIVALCEV

Kakor smo že poročali se je 21. aprila na praznik »rojstva Rima« izvršilo po vsej Italiji ljudsko štetje. To je bilo že 8. štetje te vrste in so našli v Italiji 42.438.000 prebivalcev. Po nadaljnjih ugotovitvah so bili popravljeni nekateri nedostatki, tako da prebivalstvo v resnici znaša 42.527.561 prebivalcev. V tem številu niso vračunani vojaki in delavci, ki so začasno odsotni v vzh. Afriki in na Egejskih otokih. S temi znaša številko italijanskih državljanov 43.050.103. (Agis).

ŠTEVILKE O Ljudskem Gibanju.

V Trstu je bilo meseca maja 148 porok, 270 živih rojenih, 7 mrtvorojenih, 285 oseb pa je umrlo. V juniju je bilo 162 porok, 300 rojenih živih, 19 mrtvorojenih, 240 je umrlo. V Gorici je bilo junija 27 porok, rojenih živih 61, mrtvorojenih 4, 59 umrlih. — (Agis).

„ASSICURAZIONI GENERALI“ 10 MILIJONOV ZA DELA V AFRIKI

Trst, julija 1936. — (Agis). — Po poročilih, ki so jih objavili fašistični časopisi je votirala ena največjih italijanskih zavarovalnic »Assicurazioni Generali« — generalna zavarovalnica 10 milijonov lir za dela v Vzhodni Afriki. To samo na sebi ni nič posebnega, če ne bi imela ta zavarovalnica v naši državi svoje dobro vpeljane podružnice. Lahko se namreč zgodi z našimi zavarovalci, kakor se je z dunajskim »Fenixom«. Kar je pa najhujše je še to, da z denarjem, ki ga tudi naši prispevajo finansirajo afriška podjetja in slične naprave tudi pri nas, ki so naperjene čisto direktno proti našemu ljudstvu in našim interesom. Vzgljed Fenixa je za nas dovolj podučan, da v tem pogledu napravimo s svoje strani red in razčiščenje. »Generalna zavarovalnica« pa ima največ zavarovalncev tudi v Julijski Krajini in je prevzela nase skoro vse manjše zavarovalnice, ki so prej imele podružnice in sedaj ne obstajajo več. Torej se s tem zadani nam dvojni udarec. Potrebno je, da končno če nam že drugi ne pomagajo, da vsaj sami spregledamo in obračunamo s finančnimi velepodjetji, ki podpirajo denarno, kar je najvažnejše, fašistične akcije, ki so naperjene tlačenju drugega naroda in seveda vodijo tudi v kulturno in gospodarsko propast naše ljudstvo. Bogeve koliko sličnih podjetij so finansirale »Generalne zavarovalnice« v naših pokrajinah, za katere je fašistično časopisje in vsa javnost iz previdnosti molčala.

DIVIZIJA »GAVINANA« IN DRUGI REGIMENTI ODPOKLICANI

S paradami v Napoliju in Rimu naj bi se zaključila vojna.

Pred dnevi so odpočkali iz Afrike vso divizijo »Gavinana«, študentovski regiment črnih srajc »Curtatone e Montanara«, iz Somalije se je vrnil 75 regiment divizije »Peloritana«. V vseh teh vojaških polkih je veliko število slovenskih in hrvaških fantov. S paradami, ki so jih priredili v Napoliju i Rimu z vso slovesnostjo na čast vračajoćih se vojakov in miličnikov, hočejo ustvariti v italijanskem ljudstvu mišljenje in mnenje, da je vojna v Afriki že končana. Toda zadnji imenik umrlih in padlih vojakov v Abesiniji pripada še precejšnje število žrtev, ki so padle pri »čišćenju«, v bolnicah, itd. Med tem ko delajo parade se v Abesiniji še vedno bojujejo in gotovo je, da ta tiha vojna ne bo še tako hitro končala in da bo zahtevala še veliko žrtev. — (Agis).

PRIKLJUČITEV LJUDSKE POSOJILNICE V POSTOJNI TRŽAŠKI HRANILNICI

»Gazzetta Ufficiale« je prinela sledeći dekret: Priklopitev Ljudske posojilnice v Postojni (v likvidaciji) od strani Cassa di Risparmio Triestina (kr. dekret 18. jun. 1936) se bo izvršila pod sledećimi pogoji: Omenjena institucija bo sprejela vso pasivo in aktivno, kot so znašale ob zaključku bilance 15. oktobra 1935., odklonjena je garancija članov Ljudske posojilnice po čl. XII pravilnika iste. — (Agis).

RAZSTAVA IDRIJSKIH ČIPK V GORICI

V Gorici so priredili razstavo idrijskih čipk, ki je zelo razsežna. Vse čipke, ki so razstavljene, je izdelalo 800 učenk v drž. čipkarskih šolah v Idriji, Cerknem, Bovcu, Velikom Dolu in Dol Otlici. Razstavljeni so raznovrstni izdelki od okrasov za mize, stole, postelje do perila. Razstava ima propagandni značaj. Te čipke slovenskih deklet so zelo cenjene v Avstriji in tudi v Jugoslaviji, kjer so bile pred časom zelo drage, dokler se ni tu razvila v širšem obsegu ta obrt. »Popolo di Trieste« pravi, da je Jugoslavija razstavila na milanskem velesejmu čipke z idrijskimi motivi. — (Agis).

»DALMATINSKI LEGIONAR« PADEL V AFRIKI

Italijanski listi poročajo, da je umrl za ranami, ki jih je dobil marca tega leta Marino Stude iz Trogira. Kot prostovoljec je šel v Afriko kot nayadna črna srajca in listi pravijo, da se je zelo korajžno boril proti sovražniku. Umrli je v poliski bolnici Adi-Abuna. — (Agis).

MALE VESTI

— Knjige so pričeli pobirati v Gorici za vojake v Afriki. To idejo je dal zopet Mussolini s parolo: Za vsako puško po ena knjiga. Hočejo, da bi dobil vsak vojak knjigo. Pravijo, da se je treba vojakom, ki so zavzeli imperij, ki nosijo kulturo in civilizacijo itd. itd. oddolžiti vsaj z dobro knjigo. Ko se zvečer vležejo v šotore jih bo knjiga vezala z domovino, seveda, če jih ne bodo motili pri čitanju Abesinci...

— Po Mussolinijevi naredbi so zvišali nagrade vojakom, ki so se vrnili iz Abesinije. Navadni vojaki in miličniki prejmejo 300 lir mesto 200, kaplarji 350 mesto 250 in podčastniki pa 400 mesto 300.

— Od 15 jula je i Jugoslavija ukinula sankcije. Takav je zaključak stvoren u Zenevi.

— Glasovi štampe o epidemiji dječje paralize u Italiji demantuje talijanska službena agencija Stefani.

— Sva ograničenja u prodaji mesa u Italiji ukidaju se počam od 16 o. mj. te će se prema tome meso moći slobodno prodavati u svim trgovinama.

— Aneksiju Abesinije je priznala do sada jedino talijanska republika San Marino. San Marino je ujedno i odlikovao najvišim svojim odlikovanjem talijanskog kralja, Mussolinija i maršala Badoglia.

— Italija će davati dozvole za uvoz u Abesiniju samo onim državama, koje će priznati aneksiju Abesinije Italiji. Do sada može, prema tome, u Abesiniju izvažati jedino republika San Marino.

— Za uvoz iz Jugoslavije u Italiju bit će potrebne specijalne dozvole. Italija će uvesti iz Jugoslavije samo onoliko robe, koliko Jugoslavija izveze iz Italije.

— Car Haile Selasije poduzeo je propagandnu turneju po Americi.

— Talijanske dućane u crnačkoj četvrti Harlemu u Newyorku napali su Crnci i porazbijali.

— Ivanu Šariću iz Šikići, starom 42 godine, kod Pule, zdrobila je vršilica desnu nogu.

— Po Julijskoj Krajini je vršio inspekciju general Baistrocchi. Bio je u Crnom Vrhu kod Idrije i na Rijeci. Izrazio je zadovoljstvo sa stanjem i pripravnošću trupa uz granicu.

— Na Rijeci je 12 o. mj. porinuta u more torpiljarka »Vega«. To je četvrta torpiljarka porinuta u zadnje vrijeme na riječkom brodogradilištu. Prve tri se zovu: Perseo, Sirio, Sagittario.

— Potrostručili su proizvodnju u labinskim rudnicima, piše fašistička štampa.

— Pri Gradiški se je general Taccoli zaletel z vojaškim avtomobilom v vogal hiše. Dobil je pretres možganov.

— 1137 ladij so že zgradili v Tržiču. Zadnja je bila motorna ladja »Lero«, ki so jo pretekli teden spustili v morje. Zgrajena je bila za Comagnia Adriatica di Navigazione Venezia. Ima 2670 ton nosilnosti.

— Peti Mussolinijev otrok Ana Marija je hudo zbolel na pljučih. Mussolini sam je prebil 2 dni in 2 noči ob bolnikovem zglavju. Listi pišejo, da so ljudje povsod molili za zdravje in povsod imeli maše. Otroku gre na bolje.

— Comm. Reina je prenehal biti naučni inspektor za reško, goriško, puljsko in zadersko provinco, ker mora vsaka provinca imeti svojega naučnega inspektorja po novem dekretu, Reina je tako ostal za tržaško provinco in je imel to mesto od 1927 tudi za omenjene dežele.

— Utonil je pri Mirnu 22 letni vojak Carmelo de Lucca, ki je bil prideljen mirenskem letališču.

— Požari. Pri Sv. Križu je zgorel senik bratov Terčelj s 40 q sena in napravil veliko škodo. 2 vola in 40 q sena je uničil požar, ki ga je zanetila strela, Josipu Kodriču iz Komna.

— V poljski bolnici pri Enda Jesus v Abesiniji je umrl za ranami prostovoljec Tonzar Josip iz Tržiča.

— Franc Švagelj, star 74 let iz Lož pri Vipavi, je po neprevideznosti dotaknil žice z visoko napetostjo. Bil je na mestu mrtev.

— Novega župnika bodo dobili pri Sv. Jakovu v Trstu. V škofijski kapelci je bil investiran za svetojokobskega župnika dr. teolog. Anton Malabotti. To mesto je bilo nezasedeno 3 leta in ga je upravljal mesto bolnega župnika Apollonija, Omersa. Slovesen prejem mu bodo priredili 26 t. m.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

Idejni tečaj ljubljanskega društva »Tabor«

Agilna uprava Delavskega prosvetnega in podpornega društva »Tabor« v Ljubljani je priredila dne 28. pret. junija celodnevni idejni tečaj z namenom, da se v širšem krogu pretresejo naši emigrantski problemi, da se okrepijo stiki med posameznimi edinicami in da razpravljajo o smernicah, ki naj nas vodijo pri delu v emigrantskem pokretu. Na tečaj so bile povabljene vse emigrantske edince v Dravski banovini, pa tudi nekatere v Savski banovini. Vabilu so se odzvala številna društva, ki so poslala po več delegatov; »Soča« z Jesenic jih je poslala kar deset; pa tudi iz razmeroma precej oddaljenega Zagreba in iz Karlovca je prišlo nekaj delegatov. Tečaj, ki se je vršil v dvorani O. U. Z. D., je jako dobro uspel. Predavatelji so zagrabili naš problem od vseh strani.

Tov. prof. dr. Lavo Čermelj je govoril o prilikah v Julijski Krajini in nam podal izcrpno, s primeri in statističnimi podatki temeljito podprto poročilo o življenju in o težavah, s katerimi se morajo boriti naši tamošnji rojaki.

Tov. D. Širok je predaval o kulturnih nalozah emigracije. Nazorno nam je narezal dela umetnikov-emigrantov raznih narodov in nas logično privedel do zaključka, da mora umetnost, katerekoli si bodi oblike, tudi služiti borbi za nacionalno svobodo, ne da bi radi te tendence trpela na svoji vrednosti.

O zamotanem mednarodnem položaju v zvezi s vprašanjem naše zemlje nam je z juridičnega vidika lepo predaval tov. dr. Branko Vrčon. Prilokal nam je imperializem nekaterih velikih držav in do kakšnih posledic lahko dovedejo razne imperialistične težnje.

O nalozah emigracije nam je predaval tov. dr. Jože Dekleva. Njegovo predavanje in ono tov. prof. Ivana Rudolfa o duhovni pripravljenosti sta se lepo spopolnjevali in nam pokazali, kako si je treba utirati pot do cilja.

Tov. Vekoslav Figar je posrečeno obravnaval razmerje med emigranti in domačini. Pokazal nam je, da bi bilo marsikatero nepotrebno nesporazumljenje kaj lahko odpravljeno, če bi se potrudili, da bi prišlo do tesnejšega medsebojnega spoznavanja.

O delu žene v emigraciji nam je končno predavala tov. prof. Slavica Lenarjeva, ki je poudarila, da stoji naše žene z ramo ob rami z nami v borbi za našo stvar, da prenašajo iste napore, enako trpljenje in po potrebi tudi pripravljene enako tvegati.

Pred zaključkom se je razvila živahna debata o raznih problemih, v katero so posegli mnogi delegati.

KAMNIŠKA BISTRICA VABI!

Dan našega sestanka je blizu, Kamniška Bistrica že težko čaka svojih gostov, da se v njenem skalnem območju utrjuje v neomajni veri v odrošene njih samih, njihovih bratov in sestri in njihovih zamejnih domov, da v njenih bistrskih valovih okopljejo svoje duše od vsake malodušnosti in upanju na boljše dni in se nazvamejo one medsebojne in bratske ljubezni, ki vse veruje, vse upa, vse prenaša, ki nas edina druži v eno. Torej zadnji čas je, da se odločite na pot, nikomur naj ne bo žal, da se je sestanka udeležili, za to bodo poskrbeli naši poznanji in preizkušeni govorniki s svojo besedo, pevali s svojo domačo pesmijo, vsi pa s odprtim, ljubeznim srcem. Vsak emigrant naj v svojem krogu poagitrira za čim večjo in imponantnejšo udeležbo, a ne samo emigrante, tudi ostali naši bratje in sestere so vabljeni, da bo sestanke pestrejši in veličastnejši. Da bo mogoče pravočasno preskrbeti za one, ki bi se radi peljali iz Kamnika v Kamniško Bistrico, potrebna vozila in primerne cene, naprosimo vse one, ki bi to želeli naj to takoj po dopisnici javijo društvu »Tabor« v Kamniku, zakasnjenci naj pa vsaj tabor pri prihodu na glavni kolodvor v Kamniku naznanijo svojo željo.

Na veselo svidenje torej v Kamniški Bistrici v nedeljo 19. julija t. l.

Dobrodošel nam vsaki!

Prosvetno in podporno društvo »Tabor« v Kamniku.

IZLET EMIGRANTOV V KAMNIŠKO BISTRICO V NEDELJO 19. T. M.

Emigrantsko društvo »Tabor« iz Kamnika vabi emigrante in prijatelje, da se udeležijo skupnega izleta v Kamniško Bistrico v nedeljo 19. t. m.

Člani in prijatelji ljubljanskih emigrantskih društev se bodo poslužili izletniškega vlaka, ki odhaja iz Ljubljane ob 5.55, vrnil pa se bodo z izletniškim vlakom ob 21.55. Vozovnica stane za obe smeri Din 9.—

Najbolje bo, če prinesete udeleženci hrano s seboj.

Kolesarji, stvorite svoje skupine!

Lanski izlet, ki ga je priredilo društvo »Tabor« iz Kamnika v Kamniško Bistrico, je v vsakem pogledu uspel. Pridite, v nedeljo 19. t. m. bo še lepše!

ORGAN.-PROP. ODSEK SAVEZA

FIJUME, ABACIJA, POLA

U zagrebačkom »Obzoru« od 30. juna izšao je ovaj aktualen članak, pa ga prenosimo u cjelosti.

U ljetnoj sezoni se putuje, ide se na more u potrazi za odmorom. Na ulici, na kolodvoru kao iskidani dijelovi razgovora, dopiru do vas riječi iz kojih razabirete da će netko u »Abaciju«, (s naglaskom na drugo a) put će ga voditi preko »Fijume«; uz to ćete od nekoga saznati, ali to već rjedje, da će možda na Brionske otoke, i dakako, vidjet će Polu. (Glavni grad Istre i najveću ratnu luku propale monarhije). Fijume, Abacija, Pola! Neugodno će vam u ušima odjeknuti zvuk stranih riječi.

Uistinu, zašto Fijume mjesto Rijeka, Abacija mjesto Opatija, Pola mjesto Pula? Možda zato što na jednom vagonu vlaka, koji za pet do šest sati prevozi putnike iz Zagreba u Rijeku, stoji napisano »Zagreb—Fijume«? Ili zato, što je na reklamnim propektima naznačeno, da je Abacija ljetovalište otmjene publike? Možda napokon što sva tri mjesta od nas dijeli državna granica, i tamo preko službeno iz nazivlju Fijume, Abbazia i Pola? No onda bi trebali govoriti Wien, Praha, Roma, a pogrešno bi bilo Beč, Prag i Rim. I zbilja — sjećam se pri tome — u srednjoj školi neki profesor njemačkog jezika tumačio nam je, kako ne valja reći »Idem u Beč« već »Idem u Wien«, jer da je potrebno držati se onoga naziva koji upotrebljavaju Nijemci. A takvo postu-

panje znak je pažnje, koja onda i Nijemce obvezuje da budu jednako pažljivi prema nama. U neku ruku imalo bi to biti kulturno. Mi smo doista svome profesor učito davali priliku, da se raduje i kad god je tražio da mu složno rečenicu u vezi s imenom stranog grada — grad je morao pored svog službenog imati i naš domaći naziv — onda smo mi vrlo spremno složili: »Jučer sam doputovao iz Wiena«, i razvlačili ono »Wien«. Bili smo maleni, duha kod nas nije bilo, ali zlobe nešto više.

Na vagonima internacionalnih vlakova jasno je, da mora stajati »Zagreb—Wien«, »Zagreb—Fijume«, jer potrebno je jedno pravilo za sve, upravo onako kao što inače u prometu, željezničkom i automobilskom, moraju postojati jedinstveni prometni znakovi. Ali drugo je jezik naroda. Željezničke direktije ne mogu jeziku propisivati pravila. Jezik živi i razvija se zajedno s narodnim organizmom i na svoj način je manifestacija shvaćanja i svojstava pojedinih naroda. Zato jezik nije samo skup glasovnih izraza, određen samo za najjednostavnije sporazumjevanje među ljudima. Svaka riječ ima svoj zvuk, svoju boju i ljepotu i svoje — ne samo tehničko — značenje. Tako Wien zvuči u našem jeziku dosta prazno, ali kada se kaže Beč, onda se kod svakoga od nas vežu uz to ime manje više određene predodžbe i pojmovi po onome što je taj grad bio za nas u povijesti. Bilo bi besmisleno ustrajati u zahtjevu, da se mjesto Beč govori Wien. Jezična svijest i

NAŠA KULTURNA KRONIKA

Ljetošnje publikacije „Mladinske Matice“

Josip Ribičič

»Mladinska Matica, ki je uredijeta naša rojaka in znana mladinska pisatelj Jos. Ribičič in Albert Širok je ob koncu šolskega leta zaključila svojo poslovno dobo 1935-1936. Ta knjižna družba izdaja poleg dobro urejevanega mesečnika »Naš rod« — ki je naslednik tržaškega »Našega

roda« — še vsako leto štiri redne publikacije v knjigah.

Kot prva knjiga letošnje redne izdaje je Zbornik »Kresnice«. Uredila sta ga Jos. Ribičič in Albert Širok in obsega na 80 straneh 29 krajših spisov prirodoslovne, prirodopisne in narodopisne vsebine. — Druga knjiga letošnje redne izdaje je povest »Postelja gospoda Fibriha«, ki jo je spisal Oskar Hudoles in slika v njej vso dolgo proceduro od sekanja in prodaje leša pa do končne izdelave in predelave za posteljo z dogodki in nesrečami zvezanimi z delom. — V povesti »Barake« opisuje Adam Milkovič usodo družine, živeče v baraki. — Četrta knjiga, ki je namenjena najmlajšim čitateljem, »Čičmurčki«, je delo našega rojaka Josipa Ribičiča; ilustracije v knjigi je istotako oskrbel naš rojak Viktor Cotič. Ta mala slikanica ima dva dela: prvi je iz koloriranih slik s kratkimi legendami, drugi pa iz povestic, v katerih nastopajo žuželke. — Kot izredna in peta knjiga letošnje izdaje Mladinske Matice je izšla povest Toneta Seliščarja »Bratovščina Sinjega galeba« z ilustracijami našega rojaka Alberta Sirka, znanega slikarja motivov z morjem.

Mladinska Matica, ki je največja te vrste v Jugoslaviji, saj šteje nad 20 tisoč malih članov, prednjači v vsakem oziru tudi med številnimi sličnimi slovenskimi knjižnicami, skrbno in vestno vrši svojo nalogo in času odgovarjajoče izpopolnjuje mladinsko književnost. — (Agis).

Nekaj novejših publikacij o naših problemih

V pravkar izišli VIII. X. številki revije Leonove družbe »Čas« v Ljubljani je objavila knjižničarka ljubljani, študijske knjižnice Dr. Melita Pivec—Štele tabelarni pregled »Slovenske knjižne produkcije v letih 1919—1935« s kratkim spremljevalnim komentarjem. Iz spisa povzamemo, da je izšlo leta 1919. v slovenskem ozemlju, ki je bilo priključeno Italiji, 15 knjig in 6 časopisov, l. 1920. 22 knjig in 8 časopisov, l. 1921. 30 knjig in 12 časopisov, l. 1922. 34 knjige in 15 časopisov, l. 1923. 47 knjig in 16 časopisov, l. 1924. 23 knjige in 14 časopisov, l. 1925. 45 knjig in 15 časopisov, l. 1926. 54 knjige in 16 časopisov, l. 1927. 65 knjig in 13 časopisov, l. 1928. 38 knjig in 11 časopisov, l. 1929. 40 knjig in 7 časopisov, l. 1930. 63 knjige in 2 časopisa, l. 1931. 65 knjig in noben časopis, l. 1932. 53 knjige, l. 1933. 54 knjige, l. 1934. 29 knjig, l. 1935. 5 knjig. Celotno je nastala za obdobje 1919—1935. 799 slovenskih publikacij, ki so izšle v Julijski Krajini.

V komentarju pravi avtorica: »Prispevek vseh Slovencev izven naših političnih mej znaša 11,6%, oni Slovencev v Italiji 7,5%. Rubrika slovenskih publikacij v Italiji kaže tragično skrčenje bogate knjižne produkcije in nazorno ilustrira pohod rimske civilizacije. Tako zrcalijo te številke slovensko zgodovino od l. 1919. Čudno je, da se pri nas malokdaj omenja usodni vpliv, ki ima na naše gospodarske razmere vpliv umetnega izločenja tretjine našega ozemlja iz produkcije in konzuma.«

(Članek je izšel kot separati oddis.)

V isti številki »Časa« je objavil Zgonik Mavricij (pseudonim) članek »Notranji in zunanji problemi Italije in nje geopolitična osnova«, v kateri nam razgrinja v zanimivi in strokovno podprti obliki probleme, ki se nanašajo na potek in razvoj italijanske politike v notranjosti in v mednarodnem svetu.

Miodrag T. Ristić je v začetku tega leta izdal pri G. Kohnu v Beogradu knjižico »Italijanski nacionalizam I«, v kateri je ponatisnil predavanje, ki ga je imel leta 1914. ki pa je po vsebini in po izvajanjih danes morda še bolj aktualno kakor tedaj. Pravkar je izdal isti avtor pod naslovom »Jedna u volja« zbirko člankov o Italiji. Po večini gre za ponatis člankov in razprav, ki jih je objavil v raznih revijah in listih od leta 1904. dalje do danes. Ker utegnejo gotovo zanimati zlasti naše čitatelje, naj sledi pregled vsebine z navedbo letnice, ko so bili posamezni spisi sestavljeni: Mazzini (1904), Jedan Englez i jedan Srb in o Italijanima (1913), Današnji položaj Italije (1915), Sta sam vidio u Italiji (1922), Ukrštenih mačeva (1922), Jedna primedba (1923), Ostavka g. Farinaccija (1926), Italija i Jugoslavija (1927), Italijanska stvarnost (1927), Početak Suda rada u Italiji (1927), Socijalna politika Italije (1929), Rešenje Rimskog pitanja (Sporazum izmedju Vatikana i Italijanske Kraljevine) (1929), Vittorio Emanuele III (O jednoj tridesetpetgodšnji) (1935), Patti chiari amicizia lunga (1935), Mussolini i Italija (1936) i Pogovor.

V zborniku prirodoslovnega društva v Trstu (»Bollettino della Società Adriatica di scienze naturali«) (Vol. XXXIV. 1935), je objavil profesor Dr. Alvise Comel od kemijsko-poljedelske postaje v Vidmu obširno razpravo »La pedogenesi nella Venezia Giulia«, v kateri nas poučuje o postanku zemeljske plasti. Ker je to prva obsežnejša italijanska rasprava o tem predmetu sploh, je spisan tako, da ga lahko čita tudi nespecialist. Razprava nas dokaj iscrpno seznanja z geološkimi, klimatičnimi in botaničnimi prilikami Julijske Krajine. Dodane so tudi razne tabele in slike ter pregled literature.

Zadruga za bonifikacijo porečja Raše v Istri je izdala bogato ilustrirano poročilo o izsušitvi Čepiškega jezera in bonifikaciji okoliškega ozemlja. (Consorzio di bonifica del Sistema dell' Arsa. Relazione. Labin 1934.)

osjećanje spontano se odupiru. Tu je stoljetna tradicija. Ali kada ne bi bilo ništa drugo po srijedi nego navika, da se govori Beč, onda stoljetna navika stvara u jeziku pravila.

Okrenimo malo stvar u obliku pitanja. Zašto stanoviti sloj ljudi naziva Rijeku Fiumom, Opatiju Abacijom i Pulu Polom? Odgovor može biti vrlo lak: jer ta imena ne znače za takve ljude ništa, a osim toga malo znači za njih i estetska strana hrvatskog jezika. Njima ne dostaje kulturna svijest. Možda je još točnije ako se kaže, da su Pula, Opatija i Rijeka za stanovite ljude samo turističke točke na Jadranu. Ne znaju i ne osjećaju takovi pojedinci što ta mjesta znače u svijesti našega naroda i što su značila u njegovoj prošlosti. Treba to svesti na tuđinski utpliv u našoj sredini, na duh, kojemu je štošta domaće i inače strano. Zato se po nekima zacijelo čini mnogo otmjenije, da Rijeku i Opatiju nazivaju onako kako stoji na nekim šarenim turističkim propektima, a Pulu kako su od nekoga stranca čuli ili su negdje pročitali. Manje im je stalo, da njihovo nazivanje mjesta bude u skladu sa tradicijom kod Hrvata, jednako onih iz Rijeke, Opatije i Pule, kao i ovih ovdje.

Tuđinska natruha u nazivanju ovih triju mjesta poprima se sve više. Zar nije nemala ironija nazivati Rijeku Fijumom kada je pri tome riječ o gradu za koji su se stoljećima najprije borili hrvatski staleži, a onda čitav narod? Bila je ona za Hrvate preko granice baš

kao i Pula što nemile sudbine. Sada za neke to su samo prazni pojmovi sa stranim nazivima. A tako i Opatija, prazan turistički pojam i strani naziv: Abacija. Još nešto: Fijume je naziv bastarda, Fiumana, kramarskog i oportunističkog sloja, na koji su se oslanjali Mađari i svi oni koji su Rijeku i Riječane odvracali od prirodnog zemljopisnog i narodnog zaledja.

Otmjeno je, rekli smo, upotrebljavati strane nazive. Medjutim od otmjenosti do smješnosti samo je jedan korak, osobito onda kada je po srijedi neznanje. Upravo užasno zvuči kada netko veli, da je bio u Fijumu, da dolazi iz Fijume, ili da će otići u Fijumu. Onda po analogiji žena, žene, ženi ili budimo točni Pola, Pole, Poli najednom čujete da je ne više Fijume već upravo Fijuma lijepe grad. Jednako je i s Opatijom, jer kako neki izgovaraju Abbazia s naglaskom na srednjem »a«, neugodno odjekuje u ušima Talijana. Parvenijska otmjenost ne zna za to. Ona kao i u drugim stvarima površno oponaša tuđinu, i to slijepo i besmisleno oponašanje postaje smiješno i nekulturno. Za to i ovo naše razmatranje, ma kako površno, može ipak upotpuniti sliku mentaliteta jednoga sloja ljudi kod nas.

Na koncu može se jedno posebice istaknuti: u prošlosti se nazivali i danas nazivaju tamošnji Hrvati Rijeku Rije-kom, Opatiju Opatijom, a Pulu Pulom. Odatle za nas nastaje obvezatno pravilo, da ih i mi tako nazivamo.

Matko Rojnić

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— 60 oseb aretirali v Milanu, veliko so jih aretirali tudi v Livornu. Zaradi prostoziidarstva so aretirali 10 oseb v Rimu, od teh so 8 kmalu po aretaciji deportirali. To so bivši poslanec Merloni, 2 visoki osebnosti pri ministerstvih, 2 višja častnika in drugi.

— V Sempetru na Krasu so odkrili majhen spomenik dvema miličnikoma, ki sta se ubila ob priliki avtomobilske nesreče lansko leto.

— 50 nemških turistov je obiskalo Gorico in goriške bojne poljane.

— V Sempetru pri Gorici so imeli mašo zadržnico za vojakom Ivanom Londerom, ki je umrl za ranami v Abesiniji. V Cerknem pa so imeli mašo za artilerijskem vojakom Gabrielom Čufariem, ki je tudi umrl za ranami.

— Pri mirenskem pokopališču so neznanca napeli ponoči debelo žico čez cesto. Dva avtomobila sta se zalezala vanjo in se precej poškodovala.

— Duca d' Aosta je obiskal pretekli teden čistilnico nafte pri Sv. Soboti v Trstu in druge institucije. »Popolo di Trieste« je bil zelo jezen, da ga niso o tem obvestili ter se je s tem čutil užaljenega in ponižanega. Tega fašističnega lista Tržačani nimajo preveč radi.

— U Zadru su održane svečane zadušnice za Gullia komandanta i motorista Rossi-a koji su pred 16 godina poginuli u Splitu. Taj incident je dao neposredan povod za zapaljenje Narodnog doma u Trstu. — Svečanim zadušnicama u Zadru prisustvovali su sve vojne i fašističke vlasti.

— Na Učki je 12. o. m. svečano otvorena i druga kolonija za ljetovanje balila i Malih Talijanki.

— Liburnia, a ne Liburnia Alta, zvati će se naselje talijanskih kolonista u rudničkim zoni kod Labina. Tako je naredio sam Mussolini.

— U Pulu su prispjela 11 o. mlitalijanska djeca iz Krka, Splita, Šibenika, Trogira i Dubrovnika. Oni će ljetovati u logorima za fašističku djecu iz Dalmacije u Stoli kod Pule.

— Kod Čepovana je uhapšen 29godišnji Jernej Lapajna, mehaničar iz Cerknega, radi kriumčarenja.

— Istarski federalni fašistički sekretar Bellini premješten je za federalnog sekretara u Gondar, u Abesiniji. Na njegovo mjesto je došao u Pulu neki Caporilli.

Promjena u listu »Istra«

Od danas unapred neće više naš list potpisivati kao odgovorni urednik g. dr. Fran Brčić, već g. Ivan Stari, potpredsjednik Saveza.

POSESTVO NA PRODAJ

Naš rojak Lesjak Jakob želi prodati svoje posjestvo obsegajuće 22 oralov zemlje, stanovanjsko hišo, hleve in druga gospodarska posjopja. Interesenti naj pišejo na naslov: Lesjak Jakob, Mostečno št. 25. p. Makole pri Polčanah.